

STORTINGET

Innst. 226 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:30 S (2023–2024)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Grunde Almeland om bekjempelse av transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang tiltak og utarbeide en handlingsplan for å bekjempe transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 9. november 2023 til Arbeids- og inkluderingsdepartementet ved statsråd Tonje Brenna bedt om en vurdering av forslaget. I vedlagte brev av 11. desember 2023 fra Justis- og beredskapsdepartementet følger statsråd Emilie Mehls uttalelse. Komiteen har invitert til og mottatt skriftlige innspill i saken.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Kathrine Kleveland, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Birgit Oline Kjerstad, og fra Rødt, Tobias Drevland Lund, viser til representantforslaget om bekjempelse av transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge. Komiteen avholdt skriftlig høring med frist 1. februar 2024 og det kom 614 høringsuttalelser. Det store antallet høringssvar og ikke minst det at de aller fleste kommer fra enkeltpersoner viser et stort engasjement knyttet til problemstillingene representantforslaget tar opp. Utdrøiningene som tas opp, er ikke bare et problem for personer som har migrert fra Eritrea, det berører hele samfunnet. I Norge skal alle føle seg trygge og det er norske lover og regler som skal gjelde.

Komiteen viser til at siden 1991 har Eritrea vært et militærregime og en ettpartistat. Rundt 1/3 av befolkningen har emigrert siden da, og i Norge er det 24 676 eritreiske innvandrere og 8 162 nordmenn med foreldre fra Eritrea. Komiteen viser til at det er velkjent at regimet i Eritrea på ulike vis ønsker å ha kontroll over eritreiske miljøer, også i andre land. Dette gjøres på mange forskjellige måter, både gjennom kontroll, overvåking, angiveri og innkreving av såkalt diasporaskatt. Kontrollen, overvåkingen og angiveriet skjer på de fleste områder i samfunnet, både gjennom kulturarrangementer, på arbeidsplasser og i kirker.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at mange eritreere i Norge som er regimetro, forsøker å undertrykke de øvrige gjennom å utøve makt. Dette kan komme til syne gjennom alt fra vold, utestengelse fra sosiale arrangementer, på arbeidsplasser, men også ved at familiemedlemmer som fortsatt er i Eritrea, utsettes for fare hvis eritreere i Norge ikke innordner seg regimet sine ønsker.

Komiteen viser til innkrevningen av diasporaskatt, som praktiseres over hele verden, også i Norge. Regimet i Eritrea krever inn en skatt på 2 pst. fra alle eritreere bosatt i utlandet. Dette er ifølge Det internasjonale pengefondet (IMF) en vesentlig inntektskilde for regimet og utgjør 37 pst. av Eritreas bruttonasjonalprodukt. Regimet bruker denne skatten til å kontrollere eritreere i Norge og for de som nekter å betale, kan det få konsekvenser knyttet til trusler mot familiemedlemmer i Norge og i Eritrea, manglende konsulær bistand og sosial utestengelse.

Komiteen viser til at problemstillingene representantforslaget tar opp, også er godt beskrevet i forskningsrapporter fra Proba samfunnsanalyse – både deres rapport «Press og kontroll – En studie av økonomisk, ideologisk eller religiøst press med utspring i opprinnelsesland, rettet mot personer med innvandrerbakgrunn i Norge» (2020-3) og «Transnasjonal undertrykking – begrepsavklaring og sektoransvar» (2023-10).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, mener det er svært alvorlig at personer som tilhører diasporamiljøer i Norge, opplever press og kontroll fra andre lands myndigheter. Flertallet viser til at Politiets sikkerhetstjeneste (PST) i sin nasjonale trusselvurdering for 2023 vurderer at flere autoritære stater vil bruke sine etterretningstjenester til å kartlegge, overvåke og påvirke egne borgere bosatt i Norge. Hensikten er å legge bånd på, undergrave eller eliminere politisk opposisjon.

Flertallet er bekymret for de alvorlige konsekvensene dette kan få for enkeltmennesker som blir utsatt for dette, og for hvordan frykt og utøvelse av kontroll ved infiltratører kan føre til splittelse og svekket tillit internt i diasporamiljøer i Norge.

Proba samfunnsanalyse påpeker også i sin rapport «Transnasjonal undertrykking – begrepsavklaring og sektoransvar» (2023-10) at

«transnasjonal undertrykking har potensiale til å utgjøre et betydelig samfunnsproblem i form av trusler mot norsk suverenitet, nasjonal sikkerhet, territoriell integritet og demokrati.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at bekjempelse

av transnasjonal undertrykkelse er svært krevende, og krever innsats fra flere ulike sektorer. Rapporten fra Proba samfunnsanalyse peker på viktigheten av at sektoransvaret og den tverrsektorielle samordningen er uformet for å ivareta dette. Disse medlemmer viser til at norske myndigheter allerede har etablert en ansvarsfordeling mellom de ulike sektorene knyttet til dette, og at det allerede er iverksatt flere tiltak for å bekjempe transnasjonal undertrykkelse. Disse medlemmer mener imidlertid den ovennevnte rapporten gir grunnlag for å vurdere mulighetsrommet for nye tiltak på feltet og behovet for en ytterligere tydeliggjøring av ansvarsdelingen, slik statsråden også åpner for i sitt svarbrev til komiteen av 11. desember 2023.

Disse medlemmer vil påpeke at transnasjonal undertrykking dessverre rammer flere diasporagrupper i Norge, ikke bare eritreere. Disse medlemmer støtter derfor statsrådets vurdering i svarbrevet om at en egen handlingsplan for å bekjempe transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge vil kunne gi et feilaktig signal. Det er viktig at myndighetenes arbeid på dette feltet rettes mot alle grupper i Norge som rammes.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det er uakseptabelt at personer i Norge utsettes for press, kontroll og undertrykkelse. Det er dessverre flere eksempler på transnasjonal undertrykkelse og at eritreere er utsatt for dette. Disse medlemmer viser til at også enkelte andre utsettes for slik undertrykkelse, og at det trengs tiltak mot all form for transnasjonal undertrykkelse. Tiltakene bør ikke begrenses til enkeltnasjonaliteter. Disse medlemmer mener det må iverksettes tiltak mot slik transnasjonal undertrykkelse, og mener at flere tiltak kan være aktuelle. Disse medlemmer viser til at det er utarbeidet flere rapporter om fenomenet. Disse medlemmer viser til Proba-rapport 2020-3 «Press kontroll» og til Proba-rapport 2023-10 «Transnasjonal undertrykking». Disse rapportene gir innsikt i fenomenet og kommer også med enkelte anbefalinger. Disse medlemmer mener dette kunnskapsgrunnlaget bør føre til at det iverksettes flere tiltak mot transnasjonal undertrykkelse, og at disse rapportene kan følges opp gjennom en handlingsplan mot transnasjonal undertrykkelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Rødt, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Proba-rapport 2020-3 «Press og kontroll – en studie av økonomisk, ideologisk eller religiøst press med utspring i opprinnelsesland, rettet mot personer med innvandrerbakgrunn i Norge» og Proba-rapport 2023-10 «Transnasjonal undertrykking – begrepsavklaring og sektoransvar» og iverksette tiltak for å forhindre trans-

nasjonal undertrykkelse av personer i Norge, for eksempel gjennom en handlingsplan mot transnasjonal undertrykkelse.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at problemstillingene representantforslaget tar opp, er uakseptable. I Norge skal det være norske lover og regler som gjelder og disse medlemmer kan ikke akseptere at utenlandske regimer utøver kontroll, undertrykking og innkreving av diasporaskatt. Disse medlemmer mener at eritreere som har søkt opphold i Norge, men støtter regimet de hevder de flyktet fra, skal miste oppholdstillatelsen i Norge. Disse medlemmer mener også at statsborgerskap som er gitt, må vurderes trukket tilbake all den tid statsborgerskapet ble gitt på bakgrunn av feilaktige opplysninger om det opprinnelige beskyttelsesbehovet. Det å få stoppet regimet sin påvirkning og kontroll i Norge må skje gjennom flere tiltak, men det å få stoppet pengeoverføringene til regimet og dermed diasporaskatten er særdeles viktig.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen granske søknadene om oppholdstillatelse til eritreere i Norge og trekke tilbake oppholdstillatelsen til dem som støtter det eritreiske regimet.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes tilbakekallelssaker av statsborgerskap gitt til personer som har kommet til Norge fra Eritrea, men støtter det eritreiske regimet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å stoppe pengeoverføringer fra Norge til eritreiske myndigheter og organisasjoner som kontrolleres av disse.»

Komiteens medlem fra Rødt er glad for at problemet med transnasjonal undertrykking mot eritreere i Norge settes på dagsorden og støtter følgelig forslaget fra forslagsstillerne om å sette i gang tiltak og utarbeide en handlingsplan for bekjempelse av transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang tiltak og utarbeide en handlingsplan for å bekjempe transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge.»

Dette medlem registrerer at statsråden i sitt svarbrev til komiteen mener at en egen handlingsplan for å bekjempe transnasjonal undertrykking av eritree-

re i Norge vil gi et feilaktig signal, og viser videre til at det er viktig at myndighetenes arbeid på dette feltet rettes mot alle grupper i Norge som rammes, ikke bare enkeltgrupper. Dette medlem er enig i at det er viktig å bekjempe transnasjonal undertrykking på et generelt grunnlag. Mennesker som flykter fra brutale diktaturregimer, uavhengig av hvilket, skal ikke måtte leve sitt liv i Norge med press fra de samme regimene som de har flyktet fra. Dette medlem synes likevel det er synd at svarbrevet til statsråden bruker dette som et argument for å ikke vedta en handlingsplan for å bekjempe transnasjonal undertrykkelse av eritreere, da det er godt dokumentert at denne gruppen utsettes for nettopp slik undertrykkelse. Det store antallet skriftlige innspill til behandlingen av dette representantforslaget, 614 stykker, viser hvor stort og utbredt dette problemet er.

Etter komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødts syn så bør det utarbeides en handlingsplan for bekjempelse av transnasjonal undertrykkelse av diasporamiljøer på et mer generelt grunnlag.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan mot transnasjonal undertrykkelse av diasporamiljøer i Norge.»

Disse medlemmer viser videre til statsrådets svarbrev, der det beskrives hvilket ansvar Justis- og beredskapsdepartementet har knyttet til transnasjonal undertrykking:

«PST har ansvar for å forebygge og etterforske flyktningsspionasje, mens det øvrige politi skal forebygge og etterforske andre typer lovbrudd som har sammenheng med press og kontroll som diasporamiljøer kan være utsatt for.»

Disse medlemmer registrerer også at statsråden påpeker at det er svært krevende for politiet og PST å forebygge og etterforske denne typen saker, da den eller de som utøver press og kontroll, i hovedsak oppholder seg utenfor Norge.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge omfanget av transnasjonal undertrykkelse av diasporamiljøer i Norge og iverksette tiltak for bekjempelse av dette på bakgrunn av en slik kartlegging.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å stoppe pengeoverføringer fra Norge til eritreiske myndigheter og organisasjoner som kontrolleres av disse.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen granske søknadene om oppholdstillatelse til eritreere i Norge og trekke tilbake oppholdstillatelsen til dem som støtter det eritreiske regimet.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes tilbakekallelssaker av statsborgerskap gitt til personer som har kommet til Norge fra Eritrea, men støtter det eritreiske regimet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan mot transnasjonal undertrykkelse av diasporamiljøer i Norge.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen kartlegge omfanget av transnasjonal undertrykkelse av diasporamiljøer i Nor-

ge og iverksette tiltak for bekjempelse av dette på bakgrunn av en slik kartlegging.

Forslag fra Rødt:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen sette i gang tiltak og utarbeide en handlingsplan for å bekjempe transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen følge opp Proba-rapport 2020-3 «Press og kontroll – en studie av økonomisk, ideologisk eller religiøst press med utspring i opprinnelsesland, rettet mot personer med innvandrerbakgrunn i Norge» og Proba-rapport 2023-10 «Transnasjonal undertrykking – begrepsavklaring og sektoransvar» og iverksette tiltak for å forhindre transnasjonal undertrykkelse av personer i Norge, for eksempel gjennom en handlingsplan mot transnasjonal undertrykkelse.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 7. mars 2024

Lene Vågslid

leder

Erlend Wiborg

ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
23/5054 - MAB

Dato
11.12.2023

**Uttalelse til Dokument 8:30 S (2023–2024) Representantforslag om
bekjempelse av transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge**

Jeg viser til brev fra Stortinget av 9. november 2023, der Kommunal- og forvaltningskomiteen ber om en vurdering av ovennevnte representantforslag fra representantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Grunde Almeland. Brevet ble sendt til Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/Tonje Brenna – men har senere, etter dialog mellom departementene, blitt oversendt Justis- og beredskapsdepartementet. Jeg beklager at svarbrevet sendes etter fristen 24. november.

Representantforslaget lyder: «Stortinget ber regjeringen sette i gang tiltak og utarbeide en handlingsplan for å bekjempe transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge.»

Forslaget lener seg i stor grad på to rapporter fra Proba analyse: *Rapport 2020-3: Press og kontroll – En studie av økonomisk, ideologisk eller religiøs press med utspring i opprinnelsesland, rettet mot personer med innvandrerbakgrunn i Norge* og *Rapport 2023-10: Transnasjonal undertrykking – begrepsavklaring og sektoransvar*. Jeg vil innledningsvis vise til at rapportene er utarbeidet på oppdrag fra hhv Kunnskapsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet, og at mitt departement ikke har tatt stilling til alle anbefalingene i sistnevnte rapport.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at det er svært problematisk at mennesker som utvandrer fra et land med et autoritært regime, fortsetter å være utsatt for undertrykking også etter at de har emigrert. Press og kontroll mot diasporagrupper i Norge er noe regjeringen tar på alvor.

Press og kontroll mot diasporagrupper er et internasjonalt fenomen og foregår i mange land. Politiets sikkerhetstjeneste (PST) vurderer i sin nasjonale trusselvurdering for 2023 at flere autoritære stater vil bruke sine etterretningstjenester til å kartlegge, overvåke og påvirke egne borgere bosatt i Norge. Hensikten er å legge bånd på, undergrave eller eliminere politisk opposisjon.

Det er ingen tvil om at dette er krevende saker. Imidlertid har norske myndigheter allerede flere tiltak for å forebygge og motvirke transnasjonal undertrykking. Det er også etablert en ansvarsdeling mellom sektorer som jeg mener er tilstrekkelig tydelig. Vi kan likevel alltid revurdere både mulighetsrommet for nye tiltak på feltet og behovet for en ytterligere tydeliggjøring av ansvarsdelingen, men jeg mener dette kan gjøres utenfor rammene av en handlingsplan.

Jeg mener dessuten at en egen handlingsplan for å bekjempe transnasjonal undertrykking av eritreere i Norge vil kunne gi et feilaktig signal. Det er viktig at myndighetenes arbeid på dette feltet rettes mot alle grupper i Norge som rammes, ikke bare enkeltgrupper.

Justis- og beredskapsdepartementets primære ansvar knyttet til transnasjonal undertrykking inkluderer tilrettelegging for virksomhetenes rolle i å forebygge, etterforske og eventuelt påtale kriminelle handlinger. PST har ansvar for å forebygge og etterforske flyktningspionasje, mens det øvrige politi skal forebygge og etterforske andre typer lovbrudd som har sammenheng med press og kontroll som diasporamiljøer kan være utsatt for. Det kan for eksempel være rettstridig tvang, eller trusler om vold. Det er PST og politiet som vurderer hvilke tiltak som er relevante i konkrete situasjoner, blant annet ut fra gjeldende trusselbilde. Vi erkjenner likevel at det er svært krevende for politiet og PST å forebygge og etterforske denne type saker, da den som utøver press og kontroll hovedsakelig oppholder seg utenfor Norge. Det må derfor jobbes bredt for å forebygge slike begrensninger for innbyggere i Norge.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet opplyser at transnasjonal undertrykking hindrer integrering og deltakelse i demokratiske prosesser for enkelte diasporagrupper. Departementets viktigste bidrag inn i arbeidet med transnasjonal undertrykking er å sørge for en god integreringspolitikk som gir nye innvandrere til landet kunnskaper i norsk, kjennskap til det norske samfunnets lover og regler, og mulighet til å delta i arbeids- og samfunnsliv.

Utenriksdepartementet har vist til at det er en forventning om at andre lands ambassader og deres diplomater i Norge respekterer norske lover og bestemmelser, og at innhenting av informasjon om norske forhold skjer på lovlig vis. I saker der det fra politiets eller PSTs side avdekkes forhold hvor det kan være tale om brudd på norsk straffelov eller brudd på Wienkonvensjonen, vil Utenriksdepartementet følge opp gjennom diplomatiske kanaler.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

